

AINEISTOA VÄKIVALLAN JA SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN EHKÄISYKSI

Tavoite: Kartoittaa, millainen aineisto on käyttökelpoista koulun tasa-arvoa edistävissä työssä ja koska sitä käytetään.

Sukupuolista ja seksuaalista väkivaltaa käsittelevää menetelmäkirjallisuutta on paljon saatavilla ja tähän on kerätty netistä ladattavaa tai muutoin helposti saatavilla olevaa aineistoa. Suurin osa aineistosta on tarkoitettu yläkouluikäisille, mutta ehkäisevä työ vaatii varhaista puuttumista ja keskustelua väkivallasta ja seksuaalisesta väkivallasta. Tämä tarkoittaa sitä, että aineistoa voi soveltaa myös nuoremmille oppilaille. Kaikilla kouluilla on haasteensa, sen vuoksi tässä onkin muutamia vinkkejä siitä, miten aineistoa voi käydä läpi, jotta löytää juuri tietyille luokalle tai koululle sopivaa aineistoa.

Erilaisia vaihtoehtoja aineiston läpikäymiseksi

Valitse yksi näistä julkaisuista, selaa se läpi ja kirjoita lyhyt yhteenveto sen sisällöstä sekä siitä, miten sitä voisi käyttää koulussa. Esittele valitsemaasi aineistoa opettajainkokouksessa ja tasa-arvotyöryhmässä.

Perusta lukupiiri, jossa tutustutaan useisiin lähteisiin. Käykää läpi ne läpi yksi kerrallaan, lukekaa ne kokonaan tai osittain ja esitelkää tapaamisten aikana. Voitte kutsua tapaamisiin myös kuulijoita, jotka eivät osallistu keskusteluun, vaan tutustuvat aineistoon lukupiirin jäsenten esittelyjen ja keskustelujen kautta. Lukupiiri voi olla osa tasa-arvotyöryhmän toimintaa.

Perusta aineistokokeiluryhmä, joka testaa aineistoa omissa luokissaan. Testiryhmä voi olla jatkoa lukupiirille ja perustana räätälöidyn aineiston luomisessa paikallisen koulun haasteiden ja tarpeiden mukaan. Ruotsalaista aineistoa voi olla tarpeen muokata lakiviittauksien ja koulun toimintaa ohjaavien asiakirjojen osalta.

Menetelmäaineistoa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi

Turvataitoja nuorille - opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn

Turvataitoja nuorille -opas on kattavin suomalainen, nuorille suunnattu väkivaltaa käsittelevä julkaisu, ja siinä väkivaltaan liittyviä kysymyksiä lähestytään eri näkökulmista. Aineistossa käsitellään turvataitoja, ihmisoikeuksia, tunnetaitoja, seksuaalisuutta, sukupuolista häirintää, seurustelua sekä seurustelu- ja seksuaalista väkivaltaa. Opettajalle suunnatun taustoittavan teoriaosuuden lisäksi jokainen luku sisältää eri tahojen tuottamia harjoituksia. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

Aaltonen, Jussi (2012) Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Opas 21, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20verkko.pdf

Uskalla puhua väkivallasta - kolme tapaa käsitellä perheväkivaltaa yläkoulussa

Käsikirjassa on kolme erilaista tapaa käsitellä lähisuhdeväkivaltaa sekä ohjeita aiheesta puhumiseen koulun henkilökunnan tai vanhempien kanssa. Siinä on myös valmiita tuntisuunnitelmia sekä tietoa siitä, miten tulee toimia oppilaan kertoessa kokeneensa väkivaltaa. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

Marila-Penttinen, Leena (2012) Uskalla puhua väkivallasta - kolme tapaa käsitellä perheväkivaltaa yläkoulussa. Ensi- ja turvakotienliitto ry.

https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/uskalla_puhua

Seksuaalisen häirinnän parissa työskentely kouluissa (ruotsiksi)

Julkaisussa käsitellään sukupuolisen häirinnän käsitettä, ja se sisältää sekä yksittäisiä harjoituksia että laajempia menetelmiä ja tuntisuunnitelman. Lopussa on oma luku nuoremmille oppilaille. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille, alakouluille suunnattu oma luku.

Dahlén, Sandra (2010) Att arbeta med sexuella trakasserier i skolan. RFSU.

<https://www.rfsu.se/globalassets/pdf/att-arbeta-med-sexuella-trakasserier-i-skolan.pdf>

Sukupuolinen häirintä ja sukupuolinen kiusaaminen (ruotsiksi)

Tämä julkaisu on sukupuolista häirintää ja sukupuoleen perustuvaa kiusaamista käsittelevä lisäaineisto dvd:lle ”Så ingen blir ensam..Fem filmer om mobbning”. Se sisältää asiatietoa ja keskustelupohjia luokissa käytettäväksi. Aineisto on ladattavissa omalle koneelle ja sitä voi käyttää myös ilman videota. Dvd:n voi tilata painetun aineiston kanssa ilmaiseksi Folkhälsanilta. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille. Yksittäisiä alakouluille soveltuvia harjoituksia.

Gustavsson, Malin (2012) Sexuella trakasserier och könsmobbing. Folkhälsan.

https://static1.squarespace.com/static/56dd915f7c65e4d744dd258b/t/5a265b50f9619aad49529795/1512463187961/Dvd-haftet_sexuella_trakasserier.pdf

Missä menee raja? – Käsikirja loukkaamattomuutta, sukupuolista häirintää ja seksuaalirikoksia käsitteleviin teemoihin (ruotsiksi)

Runsaasti asiantietoa, tarinoita, kysymyksiä, harjoituksia ja keskustelualustuksia sisältävä opas, jossa aiheina ovat tasa-arvo, fyysinen ja psyykinen koskemattomuus, sukupuolinen häirintä ja seksuaalirikokset. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

Grände, Josefin och Odén Niklas (2007) Var går gränsen? -Handledning för temarbeten om integritet, sexuella trakasserier och sexualbrott. Brottsförebyggande rådet.

https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180008254/1371914724795/2007_var_gar_gransen.pdf

Nähdään offline -tilassa? (ruotsiksi)

Nähdään offline-tilassa? –aineisto koostuu opaskirjasesta ja dvd:stä, jossa on viisi lyhytelokuvaa. Niissä käsitellään kolmea teemaa: kuinka netissä esiinnyttään, miten ylläpidetään henkilökohtaisia rajoja sekä kerrotaan maksullisesta seksistä. Teemoja käsitellään harjoituksin, aitojen tilannekuvausten avulla ja keskusteluin. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille. Sitä voi käyttää myös ilman dvd:tä.

Grände, Josefin och Johnny Lindqvist (2009) Ses offline? Ett metodmaterial om unga, sex och internet. Ungdomsstyrelsen. <https://www.mucof.se/publikationer/ses-offline>

Machotehdas (ruotsiksi ja englanniksi)

Machotehdas koostuu 17 erilaisesta lyhytelokuvasta, jotka kuvaavat maskuliinisuutta normikriittisestä näkökulmasta. Elokvat käsittelevät myös väkivaltaa. Niitä on mahdollista katsoa englanninkielisin tekstityksin. Aineistoa voi käyttää myös keskustelun alustuksina nuorten kanssa. Sen saa ilmaiseksi käyttöönsä rekisteröitymällä sivustolle. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

www.machofabriken.se

Avaa lukko (ruotsiksi)

”Avaa lukko” on verkkosivusto, jossa käsitellään sukupuolta, seksuaalisuutta ja kunniaa normikriittisestä näkökulmasta ihmisoikeuksien pohjalta. Aineisto sisältää valmiita tuntisuunnitelmia. Sivusto vaatii ilmaisen rekisteröitymisen. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

www.lasupp.nu

Fredi - Pojat, tasa-arvo ja ihmisoikeudet

Fredi-julkaisu käsittelee poikia, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia tilastojen, asiantiedon, kertomusten ja harjoitusten avulla. Kaksi viimeistä kappaletta käsittelevät tasa-arvoa, itsemääräämisoikeutta ja väkivaltaa. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

Holm, Saija ja Laukkanen, Mari-Elina (toim.) (2007) Fredi Pojat, tasa-arvo ja ihmisoikeudet. Opetusmateriaali. Setlementtinuorten liitto ry Aksidenssi Oy, Helsinki.

<https://www.ykliitto.fi/julkaisut/fredi-pojat-tasa-arvo-ja-ihmisoikeudet>

Friidu – tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet (fi)

Friidu-julkaisu käsittelee tyttöjen ja naisten asemaa sekä kansallisesta että kansainvälisestä näkökulmasta. Opetusmateriaali on työstetty kouluille, ja se sisältää tilastoja, kertomuksia ja harjoituksia, joita voi käyttää luokissa. Neljäs luku käsittelee väkivaltaa. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

Puhakainen, Rosa (2004) Friidu, tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet. Helsinki:

Ihmisoikeusliitto <https://www.ykliitto.fi/julkaisut/friidu-tyttojen-ja-naisten-ihmisoikeudet>

Omat rajani / Mina gränser

”Omat rajani” on verkkosivusto, jossa on nuorille naisille suunnattua tietoa väkivallasta. Sivustolla on faktatietoa väkivallan eri muodoista, jota voidaan kohdata niin ihmissuhteissa kuin verkossa. Lisäksi käsitellään sitä, mitä voi tehdä kaverina tai aikuisena, jos saa tietää jonkun kokeneen väkivaltaa. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

www.omatrajani.fi

Mun Rajat!

”Mun Rajat!” on kouluille suunnattu teemakokonaisuus, jossa käsitellään seksuaalista väkivaltaa käsitteleviä kysymyksiä. Sivustolla on asiantietoa väkivallasta ja luokassa tehtäviä lyhyitä harjoituksia. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

www.amnesty.fi/tyomme/ihmisoikeuskasvatus/oppimateriaalit

Exit- hanke

Exit-hanke tarjoaa matalan kynnyksen apua ja tukea nuorille, jotka ovat ajautuneet seksuaalisen hyväksikäytön tai vastikkeellisen seksin piiriin. Sivustolta löytyy kolme videota, joita voi käyttää keskustelun pohjana. Aineistoa suositellaan yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

www.exithanke.fi

